ความเชื่อทางจิตวิญญาณทวดที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง*

The Spiritual Belief on "Thuat"

Influencing the Local Culture in Trang Province

[1]ศศลักษณ์ ทองขาว, กิตติพร ไชยโรจน์, คุณาพร ไชยโรจน์ และ อำนาจ ทองขาว

[1]Sasalak Tongkaw, Kittiporn Chairot, Kunaporn Chairot and Aumnat Tongkaw

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Songkhla Rajabhat University, Thailand.

[1]Correspoding Author's Email: sasalak.to@skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เกี่ยวกับความเชื่อทางจิตวิญญาณทวดที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาตำนาน และรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับทวด ศึกษาอิทธิพลของทวดที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 2) เพื่อศึกษาการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดในพื้นที่จังหวัดตรัง เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโครงสร้างของทฤษฎีสี่เสาวัฒนธรรม ได้ผลดังนี้ เสาต้นที่ 1 องค์วัตถุ พบว่าทวดในจังหวัดตรังจะเป็นทวดในรูปของงูจงอาง เสาต้นที่ 2 องค์มติ พบว่าองค์มติหรือคตินิยมเกี่ยวของทวดในจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่จะเริ่มจากชุมชนที่มีศรัทธาอันแรงกล้าในศาสนามาก่อน เริ่มจากบูชาผี และรับเอาความเชื่อในศาสนา เสาต้นที่ 3 องค์การ

พบว่าทวดในรูปของสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ของจังหวัดตรัง มีผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ปรากฏรูปงานประติมากรรมเคารพบูชาของทวดและมักจะมีบทบาทเป็นอย่างสูง ในการเป็นผู้นำในพิธีกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำนุบำรุงรูปประติมากรรมเคารพบูชา หรือการดูแลสถานที่บูชา เสาต้นที่ 4 องค์พิธีการ (Usage) จำแนกออกได้เป็น 2 ส่วน คือส่วนแรก อิทธิพลของพิธีการ : พบว่าศาสนาผีหรือความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ถือเป็นจุดกำเนิดของรากเหง้าทางความเชื่อของทวดในรูปสัตว์ชนิดต่างๆ จากนั้นจึงมีการผสมผสานความเชื่อของศาสนาอื่นลงไป ส่วนที่สอง องค์ประกอบของพิธีการ: พบว่าประกอบด้วยปัจจัยในการประกอบพิธีการ คือ สถานที่ วันเวลา นัดหมาย กลุ่มชนที่เข้าร่วม เครื่องบูชา และการแก้บนหรือพิธีกรรม

คำสำคัญ: ความเชื่อ; ทวด; จังหวัดตรัง

* Received April 18, 2020; Revised April 18, 2020; Accepted June 14, 2020

Abstract

This research is about the great spiritual beliefs, called “tuat”, that influence local culture in Trang province. The objective is to study legends and the pattern of beliefs about great-grandparents (taut) study the influence of tuat on local culture and to study the distribution of tuat influence in Trang province. The data were collected from field visits and in-depth interviews. The analyze process included analyzing the data through the structure of the four pillars of cultural theory. The results are as follows. The first pillar, instrumental and symbolic objects, found that the tuat in Trang is a great-grandfather belief in the form of the king cobra. The second pillar, concept, found that the resolution or ideology of tuat in Trang province. Most of them began with communities that had strong faith in religion before beginning with worshiping ghosts and accept the belief later. The third pillar, association or organization, found that tuat in the form of sacred animals in the area of Trang province, there are community leaders and villagers, appearing as a statue of a tuat and often playing a role in being a leader in various rituals. Whether it is the maintenance of statues and worship or the care of the four worship places. The fourth pillar, usage, is divided into 2 parts. The first part of the influence of the ceremony, found that religion, spirits or beliefs about sacred things and supernatural power considered as the origin of the beliefs of tuat in various animal species, after that, the beliefs of other religions were combined. The second, the element of the ritual, it was found that there were factors of ritual: location, date, time, group of people attending sacrifices and rituals or rituals.

Keywords: belief; tuat; Trang

บทนำ

มนุษย์ในสมัยก่อนดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติน้อยมาก มนุษย์จึงตกอยู่ภายใต้การครอบงำในอำนาจของธรรมชาติโดยสมบูรณ์แบบ ทุกคนล้วนเกิดความกลัวต่อสิ่งที่ตนไม่รู้ ไม่สามารถอธิบายถึงเหตุผลการกำเนิดในสิ่งเหล่านั้นได้ ปรากฏการณ์ต่างๆหลายอย่างที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติจึงล้วนได้รับการอธิบายว่าเป็นการเกิดขึ้นจากอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นหรืออำนาจลึกลับที่มีพลังเหนือธรรมชาติเป็นผู้กระทำ การศึกษา “ความเชื่อทางจิตวิญญาณทวดที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง” เพื่อให้เข้าใจถึงบริบท อัตลักษณ์ คตินิยม และกระบวนทัศน์ อันหมายรวมถึงตัวตนและวิถีถิ่นของผู้คนในจังหวัดตรังได้เพิ่มมากขึ้น เราต้องเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีสัมพัทธนิยม และทฤษฎีทวด (Tuat) ให้มาก

ยิ่งขึ้น ดังนี้ ทฤษฎีสัมพัทธนิยม ความหมายของคำว่า “สัมพัทธนิยม” (Relativism) คือลัทธิที่ถือว่าการกระทำไม่ได้ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิดอย่างแน่นอนในตัวมันเอง ดีชั่วถูกผิดของการกระทำขึ้นอยู่กับเงื่อนไข และสิ่งแวดล้อมที่กระทำ หมายความว่า ดีชั่วถูกผิดเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแวดล้อมที่กระทำ ไม่ได้ตัดสินที่ตัวการกระทำเป็นหลัก (Ronnaruen, 1997) สัมพัทธนิยม แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1. สัมพัทธนิยมทางตัวบุคคล หมายถึง ความเห็นของตนเป็นหลัก ดี คือสิ่งที่ฉันชอบ ชั่ว คือสิ่งที่ฉันเกลียด และ 2. สัมพัทธนิยมทางสังคม คือ ความรู้สึกทางศีลธรรม อะไรควรทำ ไม่ควรทำ

ทวด (Tuat)

สุจิตรา อ่อนค้อม, มณี พยอมยงค์ และจุรี จุลละเกศ ได้ร่วมกันอธิบายถึงปรากฏการณ์ในข้างต้นว่า มนุษย์ในสมัยก่อนดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติน้อยมาก หรือเกือบไม่มีเลยก็ว่าได้ มนุษย์ในระยะแรกเริ่มจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของธรรมชาติโดยสมบูรณ์ โดยเชื่อว่ามีสิ่งที่ทรงอำนาจอยู่เหนือมนุษย์อีกที เช่น อำนาจดิน ฟ้า อากาศ ภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถรู้ว่าเกิดจากอะไร หลายปรากฏการณ์ทั้งน่ากลัว และน่ามหัศจรรย์ มนุษย์จึงเต็มไปด้วยความรู้สึกกลัวต่อธรรมชาตินั้นๆ ขณะเดียวกันก็เกิดความรู้สึกยอมรับ และเชื่อถือในอำนาจสิ่งเหล่านั้นไปด้วย ซึ่งความเชื่อในเรื่องนี้เข้าเค้ากับความเชื่อในยุคก่อนพระเวทในอินเดีย อันมีลักษณะความคิด และความเชื่อในแบบวิญญาณนิยม หรือ Animism คือถือและเข้าใจว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในสิ่งที่ตนนับถือ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ใหญ่ และภูเขา เป็นอาทิ วิญญาณเช่นกล่าวนี้สามารถที่จะให้คุณ และให้โทษแก่มนุษย์ได้ (Onkom, 1999; Payomyong, 1993; Julaket, 1971)

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, ภิญโญ จิตต์ธรรม และเอมอร บุญช่วย ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงรูปแบบพลังอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ อันมีผลต่อสภาวะจิตใจของมนุษย์ไว้ร่วมกันว่า ในสมัยโบราณเมื่อมนุษย์ประสบภัยธรรมชาติไม่สามารถต่อต้านได้ ก็นึกเอาว่าเป็นเพราะผีหรือเทวดาซึ่งมีอำนาจอยู่เหนือตนเป็นผู้บันดาล ซึ่งมนุษย์เชื่อจริงๆ ว่ามีอำนาจลึกลับบันดาลให้เกิดผลดี ผลร้าย จึงเกรงกลัวอำนาจนั้น และคิดว่าทำอย่างไรจึงจะไม่ถูกลงโทษ ทำอย่างไรจึงเกิดผลดี และเกิดความสุขแก่ตนเอง อำนาจที่กล่าวมาข้างตนนี้เรียกว่า มานา (Mana) ซึ่งหมายถึง อำนาจเหนือธรรมชาติ หรือการกระทำของวิญญาณที่มีผลต่อการกระทำของมนุษย์ เป็นความเชื่อในวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น โพลินีเซียน และเมลานีเซียน คำว่า มานา ปรากฏครั้งแรกในพจนานุกรมศัพท์ฮาวาย โดยแปลว่า อำนาจ อำนาจเหนือธรรมชาติ หรืออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประวัติของคำนี้มีความซับซ้อน ความคิดเกี่ยวกับมานา เป็นสิ่งที่นักมานุษยวิทยาสนใจ เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ คือ (หนึ่ง) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับพลังของธรรมชาติที่มองไม่เห็น หรือพลังส่วนตัวของบุคคล (สอง) การศึกษาเรื่องมานา เกิดขึ้นโดยนักคิดแนววิวัฒนาการที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางศาสนาและเวทมนต์ และ (สาม) ความเชื่อมานา เป็นความเชื่อที่ใกล้เคียงกับความเชื่อของชนพื้นเมืองในอเมริกา นอกจากนี้ มานา ยังหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นอำนาจนอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ หรือเป็นสิ่งที่ธรรมชาติควบคุมไม่ได้ มานา คืออำนาจเหนือธรรมชาติ แต่สำแดงอิทธิฤทธิ์เชิงรูปธรรม โดยอาศัยธรรมชาติหรือเข้าสิงร่างของมนุษย์ มานาจึงล่องลอยไม่มีที่อยู่ถาวร สามารถเข้าสิงอะไรก็ได้ ความเชื่อเรื่อง “ทวด” ของทางภาคใต้ในไทย จึงจัดว่าเป็นมานาชนิดหนึ่ง (Duangwiset, 2017; Jittham, 1979; Boonchuay, 2001).

ทวด (Tuat) สิ่งศักดิ์สิทธิ์อันทรงอำนาจหรือ มานา (Mana) ในแบบฉบับไทยท้องถิ่นภาคใต้ คือหนึ่งในราก และความเชื่อทางจิตวิญญาณที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของที่นี่เสมอมาทุกยุคทุกสมัย เราสามารถที่จะพบตำนาน และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผีบรรพบุรุษ หรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า “ทวด” ได้อย่างแพร่หลายในภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะย่านบริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา ไปจนถึงในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย โดยเข้าใจกันว่า ทวด หมายถึง ดวงวิญญาณที่มีเดชานุภาพสูงต้องมีการปฏิบัติบูชาเอาใจจึงจะให้คุณและให้โทษ หากมีการล่วงละเมิด ทวดปรากฏในหลายรูป คือ ทวดที่เป็นครึ่งสัตว์ครึ่งเทพ เช่น ทวดงู ทวดจระเข้ อาทิ ทวดงูพญาขัน ตามความเชื่อของชาวบ้านในตำบลพญาขันธ์ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ทวดงูพ่อตาหลวงรอง ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ทวดแหลมจาก ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ทวดคลองนางเรียม ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ทวดหัวเขาแดง (ทวดจระเข้) คือพ่อค้าจีน เดิมชื่อ “กิ้ม” เป็นพี่น้องร่วมสาบานกับปู่เจ้าเขาเขียว เดิมชื่อ “โหน่งซัน” ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กับทวดหุม ทวดที่ปรากฏในรูปคน เช่น ทวดหุม จังหวัดสงขลา หลวงพ่อทวดวัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี และที่วัดพะโคะ จังหวัดสงขลา แต่ทวดถ้าเป็นหญิงจะเรียกเจ้าแม่ เช่น เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี และเจ้าแม่ไทรทอง จังหวัดนราธิวาส (Phongpaiboon, 1986; Boonchuay, 2001)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตำนาน และรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับทวด ศึกษาอิทธิพลของทวดที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษาการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดในพื้นที่จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) เพื่อศึกษาตำนานและรูปแบบทางความเชื่อเกี่ยวกับทวด เพื่อศึกษาอิทธิพลของทวดที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อศึกษาการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดรูปสัตว์ต่างๆ ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดตรัง เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ความทางจิตวิญญาณทวดที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับท้องถิ่นและชุมชน เนื่องจากงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาข้อมูลเชิงลึก และมีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น ข้อมูลที่จัดเก็บจึงมีลักษณะหลากหลาย (Yin, 2003) โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ จากคำบอกเล่า มีลักษณะเป็นเรื่องเล่า อนึ่งจะอาจกล่าวได้ว่าเป็นงานวิจัยเชิงสังเคราะห์เรื่องเล่า หรือ narrative research และการสังเกตการณ์ร่วมด้วย และการรวบรวมข้อมูลเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากเจ้าของเรื่อง หรือลูกหลานสายตรง อีกทั้งยังมีเจ้าของพื้นที่ และเจ้าพิธี โดยมุ่งเน้น ไปที่ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูลวิจัยอย่างจำเพาะเจาะจง ในจังหวัดตรัง เนื่องจากพื้นที่นี้ต่างเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตเชื่อมโยงติดต่อถึงกัน มีประเพณี และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังมีเรื่องราวของการ

อพยพโยกย้ายถิ่นฐานของชาวจีนจากโพ้นทะเล และชาวมุสลิมเข้ามาภายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก จนเกิดการผสมผสานทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้ดำรงคงอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ การผสมผสานวัฒนธรรมเหล่านี้เองเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และน่าศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง โดยการลงพื้นที่ในแต่ละจังหวัดผู้วิจัยเลือกที่จะลงพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับทวดอันเป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดตรัง จากนั้นจึงใช้เทคนิค “การเชื่อมโยงแบบใยแมงมุม” หรือการสืบสาวราวเรื่องเพื่อหาพิกัดของทวดที่สำคัญลำดับรองๆ ลงมาจากชาวบ้านในพื้นที่จนได้พื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับทวดเพิ่มเติมจากแหล่งที่กำหนดไว้ในขั้นแรก การศึกษาเป็นการขั้นวางแผนการดำเนินการวิจัย : กำหนดไว้เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะแรก การศึกษาข้อมูลวิจัยที่เกี่ยวของกับเรื่องทวด เป็นการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะสอง การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยจังหวัดตรัง โดยเลือกพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับทวดที่ได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงที่สุดในจังหวัดนั้นๆ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเทปเสียง การจดบันทึก และการถ่ายเป็นคลิป VDO และภาพถ่าย จากนั้นจึงใช้เทคนิค “การเชื่อมโยงแบบใยแมงมุม” สืบหาพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับทวดที่ได้รับความนิยมในลำดับรองลงมา ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์คือผู้รู้ในพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องด้านพิธีกรรม ความสัมพันธ์ หรือสืบเชื้อสายมาจากทวดแขนงนั้นๆ จำนวน 4-5 คนระยะสาม การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยทำการถอดเทปการสัมภาษณ์ คลิป VDO และถอดข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกกับภาพถ่ายเพื่อประมวลผลเป็นรายงานการวิจัย โดยใช้การเขียนวิจัยเชิงคุณภาพและการพรรณนาโวหาร เพื่อนำมาสรุปข้อคำถามวิจัยได้

ผลการวิจัย

ความเชื่อในเรื่อง “ทวด” ถือเป็นความเชื่อเก่าแก่ เป็นรากของบรรพชนและของผู้คนที่นี่ อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และปัจเจกชนของผู้คนที่นี่อย่างเด่นชัด นอกจากนี้รูปแบบของความเชื่อดังกล่าวยังช่วยหล่อหลอมจิตวิญญาณ รวมถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของผู้คนในย่านนี้เข้าด้วยกันอย่างชวนขบคิด ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับทวดจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้คนในตรังเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผลการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อทวดสัตว์ในจังหวัดตรัง ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเรียบเรียงตามเสาหลักของวัฒนธรรมทั้ง 4 ต้นได้ ดังต่อไปนี้

ทวดตาสอน

เสาวัฒนธรรมต้นแรก (องค์วัตถุ) : ที่ตั้งของทวดตาสอน ตั้งอยู่ภายในศาลสถิตบูชาขนาดเล็กด้านในวัดเกาะฐาน เลขที่ 108 บ้านเกาะฐาน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ลักษณะเป็นรูปงูจงอางขนาดใหญ่มีหงอนบนกลางหัว ลำตัวดำ หางกุด

เสาวัฒนธรรมต้นสอง (องค์มติ) : คติทางความเชื่อเกี่ยวกับทวดตาสอน หรือตาอินทร์ศร (ทวดงู) จากการลงพื้นที่วิจัยเก็บข้อมูล-สัมภาษณ์ คุณเคลื่อน จ่าตรีกูล, คุณเมียด คงยวง, คุณสอด แก้วกคชา, คุณปวีณวรรณ์ ชาตรีกูล, และพระอธิการวุฒิศักดิ์ รกฺขิตฺโต ยอดทอง (วันที่ 24 ธันวาคม 2560) พอที่จะสรุปได้ดังนี้

ทวดตาสอนแต่เดิมเป็นชายชราใจดี เก่งคาถาอาคมสายขาวชอบช่วยเหลือชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก (โดยเฉพาะเวลาที่ชาวบ้านในพื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ตาสอนจะออกตัวช่วยเสียทุกครั้งไป) ครั้งกาลแลเวลาล่วงเลยผ่านไปนานหลายปี ปรากฏตาสอนได้สิ้นบุญจากไป แต่ท่านก็ยังมาเข้าฝันชาวบ้านในพื้นที่เกาะฐานอยู่บ่อยๆ ว่า “เรานั้นขอสละที่ดินตรงบริเวณเกาะฐานที่เราครอบครองไว้ตรงนี้ ยกให้เป็นสมบัติของส่วนรวมด้วย คือเราจักขอมอบดินผืนนี้ไว้ให้พวกท่านใช้สำหรับสร้างวัดเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในย่านนี้ เราขออวยพรให้ท่านทั้งหลายประสบแต่โชคลาภอันใหญ่หลวงประเสริฐยิ่ง ส่วนใครก็ตามแต่ที่คิดร้าย จ้องจะยึดที่ดินตรงบริเวณเกาะไปครอบครองเป็นสมบัติแต่เพียงส่วนตน เราจักตามไปเอาชีวิต ไม่ว่ามันผู้นั้นจะเป็นใคร....” หลังจากนั้นตาสอนในร่างมนุษย์ก็กลายร่างเป็นงูจงอางขนาดใหญ่เลื้อยเข้าไปในดงไม้ในเกาะฐาน

เสาวัฒนธรรมต้นสาม (องค์การ) : หน่วยงานที่เคยมีส่วนร่วมในพิธีกรรม, การทำนุบำรุง และการจัดกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทวดตาสอนภายในวัดเกาะฐาน เลขที่ 108 บ้านเกาะฐาน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ พระอธิการวุฒิศักดิ์ รกฺขิตฺโต ยอดทอง (เจ้าอาวาสวัดเกาะฐาน) และพระลูกวัดภายในวัดเกาะฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้างแล่น ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง วัดห้วยนาง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง (ขออนุญาตสร้างเหรียญสำหรับเคารพบูชาของทวดตาสอน 1 รุ่น) วัดหาญ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง (ขออนุญาตสร้างเหรียญสำหรับเคารพบูชาของทวดตาสอน 1 รุ่น) ชาวบ้าน และผู้มีจิตศรัทธาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจากพื้นที่อื่นๆ

เสาวัฒนธรรมต้นสี่ (องค์พิธีการ) : การ “บน” (สัญญาว่าถ้าสำเร็จดังต้องการแล้วจะให้...มอบแด่ทวด) โดยสามารถ “บน” และทำการ “แก้บน” ได้ทุกวัน การบนอันเป็นที่นิยมอีกประเภทก็คือ การจุดธูป 9 ดอก แล้วกาด (ไหว้) ขึ้นเหนือหัว อธิษฐานขอพร (หรือสิ่งที่ต้องการ) ต่อทวด โดยเมื่อได้สมดั่งความตั้งใจแล้ว สิ่งของสำหรับแก้บนตามแต่จะหามาได้ การแก้บนใหญ่ของที่นี่ (ภายในวัดเกาะฐาน) จะจัดขึ้นทุกปีเป็นประจำเพียงปีละครั้งในทุกวันสงกรานต์ หรือใน “วันว่าง” 13 เมษายน ของทุกปี นอกจากนี้ก็ยังมี “การเสี่ยงเซียมซี” เพิ่มเข้ามาด้วยในช่วงหลัง

ทวดหลักเขต

เสาวัฒนธรรมต้นแรก (องค์วัตถุ) : ที่ตั้งของทวดหลักเขต ตั้งอยู่บนเขาบรรทัด (เขาพับผ้า) ตรงบริเวณจุดที่อยู่สูงสุดบนถนนเส้นนี้ หรือในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (ในเขตรอยต่อระหว่างอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง กับอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง)

เสาวัฒนธรรมต้นสอง (องค์มติ) : คติทางความเชื่อเกี่ยวกับทวดหลักเขตของชาวบ้านที่นี่ในหนังสือที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ พ่อรื่น เพชรเกื้อ(แต่งโดย นายกลอด เพชรเกื้อ) ได้ข้อมูลตรงกันดังนี้ ประวัติพ่อทวดหลักเขต (หลักเขตระหว่างจังหวัดตรังกับพัทลุง) ตามประวัติเล่าว่าพ่อทวดหลักเขตเป็นชาวจังหวัดพัทลุง ได้ย้ายมาอยู่บ้านช่อง ในเขตหมู่ที่ 4 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (หลังค่ายลูกเสือรัษฎานุประดิษฐ์) พ่อทวดหลักเขตมีชื่อว่า พ่อทวดบุญ ชื่อภรรยาสืบไม่ได้ เป็นต้นสกุลบุญเอียด

ในสมัยที่มีการปักปันเขตแดน ระหว่างจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ.ใด สืบไม่ได้ ทางกรมการเมืองพัทลุงและเมืองตรัง ได้เลือกสถานที่ซึ่งเป็นสันเขาที่สูงที่สุดและมีน้ำปัน คือสันปันน้ำที่สูงที่สุด เวลา

ฝนตก ด้านตะวันออกไหลไปพัทลุง ด้านตะวันตกไหลไปตรัง น้ำที่ไหลไปทางทิศตะวันออกไหลไปลงจังหวัดพัทลุง น้ำที่ไหลไปทางทิศตะวันตกไหลไปลงจังหวัดตรัง กำหนดให้ตรงนั้นเป็นที่ปักเขตแดน แล้วจึงเกณฑ์ชาวบ้านให้ช่วยกันตัดแก่นไม้แคข่อยขนาดใหญ่ต้นหนึ่ง ซึ่งอยู่บริเวณทุ่งนาเหนือ (ตรงข้ามบ้านขุนช่องปัจจุบันนี้) ทำเป็นหลัก เมื่อทำหลักเสร็จแล้วให้เอาเชือกผูก ให้ชาวบ้านทั้งตำบลชักลากเพื่อนำไปฝังในที่ๆ กำหนดไว้ ตามประวัติเล่าว่า ชาวบ้านทั้งตำบลไม่สามารถชักลากเสาหลักนั้นไปได้ ในจำนวนชาวบ้านเหล่านั้นได้เสนอแนะให้ไปตามทวดบุญมาช่วยลาก ซึ่งท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิชาไสยศาสตร์ขลังมาก เมื่อไปตามท่านมาถึง ท่านก็จับเสาหลักนั้นเข้า และบอกให้ชาวบ้านลากพร้อมๆ กัน แล้วบอกว่า “ลากไปได้แล้ว” นั่นแหล่ะจึงสามารถลากเสาหลักไปได้ เมื่อทำพิธีฝังเสาหลักไม่มีใครสามารถยกเสาฝังได้ พ่อทวดสามารถยกเสาหลักลงฝังได้แต่ผู้เดียว ต่อแต่นั้นมาชาวบ้านก็พากันเชื่อว่า “ท่านเป็นผู้วิเศษ” เมื่อท่านตายไปแล้วก็ได้นำกระดูกของท่านไปฝังไว้ที่หลักเขตแห่งนั้น และชาวบ้านเชื่อว่าวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของท่านยังคงสิงสถิตย์อยู่ ณ ที่นั้น ชาวบ้านทั่วไปจึงบนบานศาลกล่าวกันมิได้ขาด ทุกวันนี้มีคนไปแก้บนด้วยการจุดประทัด และเซ่นไหว้เครื่องสังเวย เช่น เหล้า ไก่ หัวหมู เป็นต้น เกือบทุกวัน

เสาวัฒนธรรมต้นสาม (องค์การ) : หน่วยงานที่เคยมีส่วนร่วมในพิธีกรรม, การทำนุบำรุง และการจัดกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทวดหลักเขต ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (หรืออยู่ในเขตรอยต่อระหว่างอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง กับอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง) และพื้นที่ใกล้เคียง มีดังนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง นายสิทธิพร ณ พัทลุง และนายอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (เคยจัดบูรณะทวดครั้งที่ 2) ชาวบ้านในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และพื้นที่ใกล้เคียง ชาวบ้านที่ขับรถผ่านหน้าศาลทวด ทีมงานของผู้ดูแลศาลทวด และบริษัทธาราวัญคอนสตรัคชั่น จำกัด (จัดบูรณะใหญ่เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2557)
เสาวัฒนธรรมต้นสี่ (องค์พิธีการ) : สำหรับผู้ที่ต้องการมาบวงสรวงบูชาเพื่อขอพรรับศิริมงคลสำหรับตนเองและครอบครัวกับทวดหลักเขต ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (หรืออยู่บนเขาบรรทัด-เขาพับผ้า ในเขตรอยต่อระหว่างอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง กับอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง) สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

การขอพรจากทวดหลักเขตยามที่ท่านขับรถผ่านหน้าศาลทวด ให้ชะลอรถให้ช้า จากนั้นกด-บีบแตรให้ดังๆ หลายๆ ครั้งจนกว่าจะขับผ่านพ้นหน้าศาลไป เชื่อกันว่าเสียงแตรจะช่วยทำให้ทวดรับรู้และตามไปคุ้มครองดูแลให้เดินทางไปถึงที่หมายได้โดยสวัสดิภาพ
ให้ทำการ “บน” (สัญญาว่าถ้าสำเร็จดังต้องการแล้วจะให้....มอบแด่ทวด) โดยสามารถ “บน” และทำการ “แก้บน” ได้ทุกวัน สิ่งของสำหรับแก้บน อาทิ พวงมาลัยดอกไม้ (เน้นสีเหลือง) การจุดประทัดแก้บน ธูป 9 ดอก เทียน 2 เล่ม ดอกไม้ 1 กำ (ดอกอะไรก็ได้) หมากพลูจำนวน 5, 9, 12 (คำ) หัวหมู ไก่ต้ม ผลไม้ อาหารคาวหวาน ปัจจุบันมีการเสี่ยงเซียมซีในศาลทวดด้วย

ทวดเชนทร์ และทวดอุเชนทร์

เสาวัฒนธรรมต้นแรก (องค์วัตถุ) : ตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าถ้ำเจ้าเกตุ บนเขาจำปา ในสำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบเป็นรูปเคารพบูชาถูกปั้นเป็นงานประติมากรรมงู

ขนาดใหญ่สีดำขนาดความสูงประมาณ 60 เซนติเมตร ลักษณะแผ่พังพาน แยกเขี้ยว มีดวงตาเป็นเปลวเพลิงสีแดง ตรงส่วนฐานถูกยกสูงจากพื้นราว 30 เซนติเมตร

เสาวัฒนธรรมต้นสอง (องค์มติ) : สมัยเมื่อหลายสิบปีก่อนยังมีถ้ำใหญ่อยู่บนเขาจำปา คนเฒ่าคนแก่เรียกชื่อถ้ำแห่งนี้ว่า “ถ้ำพระ” ต่อมาไม่นาน มีพระธุดงค์เดินทางมาจากต่างถิ่นและปักกลดลงที่นี่ กลางคืนพระท่านได้เข้าฌานแล้วมองเห็นเจ้าของถ้ำเป็นคนโบราณ (ผู้ชาย) ร่างสูงใหญ่ ดูมีอายุ เรียกชื่อตนเองว่า “เจ้าเกตุ” พระท่านเลยขอตั้งสำนักสงฆ์เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในนิมิตนั้นท่านก็ให้ทั้งพระ และชาวบ้านจึงร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสำนักปฏิบัติธรรมนี้ขึ้นมา ภายในถ้ำขนาดใหญ่บนเขาจำปาแล้วตั้งชื่อเสียใหม่ว่า “สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ” หรือ “พุทธสถานปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ”

ต่อมามีการเข้าทรงและการเข้าฌาน หมอทรงได้นำใบกระท่อมมาตั้งบูชาด้วย จากนั้นจึงทำการสื่อสารและสืบความได้ว่าในถ้ำแห่งนี้นอกจากจะมี “เจ้าเกตุ” คอยดูแลแล้วยังปรากฏมีทวดอีกสองตนชื่อ “ทวดเชนทร์และทวดอุเชนทร์” คอยช่วยดูแลอีกทางหนึ่งด้วย โดยทวดทั้งสองพอใจเป็นอย่างมากที่เอาใบกระท่อมมาวางบูชา ทวดจึงเล่าประวัติตนเองต่อว่า “แต่เดิมทวดทั้งสองเป็นเพื่อนกัน ทวดเชนทร์เป็นพุทธ ทวดอุเชนทร์เป็นแขก ทวดทั้งสองมีวิชาคาถาอาคมแก่กล้า วันหนึ่งเกิดดำรงสภาพจากความว่างเปล่ากลายเป็นงูพญาตะบองหลา ทวดเชนทร์เป็นงูสีขาว ส่วนทวดอุเชนทร์เป็นงูสีดำ เลื้อยคอยดูแลป้องปกผู้คนที่มาหาของป่าหรือทำมาหากินบนเขาจำปา และพื้นที่ใกล้เคียง” ชาวบ้านในพื้นที่เล่าว่าถ้าไหว้ บูชาทวดทั้งสองแล้วจะทำให้แคล้วคลาดยามเดินป่า หรือตอนออกไปทำไร่สวน การ “บน” ก็เช่นเดียวกัน ทวดทั้งสองจะช่วยให้ผู้ศรัทธาต่อทวดสามารถเดินทางไปมาหาสู่ไม่ว่าที่ไหนให้ได้รับความปลอดภัย เป็นต้น

เสาวัฒนธรรมต้นสาม (องค์การ) : หน่วยงานที่เคยมีส่วนร่วมในพิธีกรรม, การทำนุบำรุง และการจัดกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทวด ทวดเชนทร์ และทวดอุเชนทร์ บนเขาพระ สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีดังนี้ พระภิกษุภายในสำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ชาวบ้านในตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ถนนตรัง - น้ำผุด ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

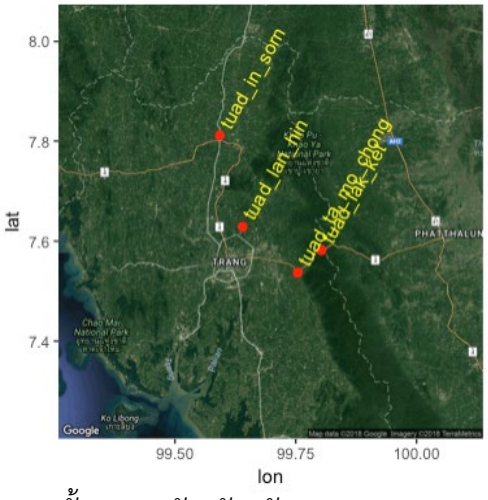
เสาวัฒนธรรมต้นสี่ (องค์พิธีการ) : สำหรับผู้ที่ต้องการมาบวงสรวงบูชาเพื่อขอพร รับศิริมงคลสำหรับตนเอง และครอบครัวกับทวดทวดเชนทร์ และทวดอุเชนทร์ ท่านสามารถปฏิบัติเป็นแนวทางได้ดังนี้ การกราบใช้ดอกไม้หนึ่งกำ, ธูป, เทียนในการบูชา ส่วนการ “บน” ให้ทำการไหว้กับทวดทั้งสอง จากนั้นจึงทำการ “ขอในสิ่งที่ต้องการ” แล้วถือเป็นอันสำเร็จ โดยเมื่อใดก็ตามหากสิ่งที่ขอเป็นจริงให้มาทำการ “แก้บน” แก่ทวดด้วย ของสำหรับแก้บนก็ อาทิ หมาก, พลู, พวงมาลัยดอกไม้, อาหารคาวหวาน, ธูป, เทียน, ดอกไม้ (เป็นกำ), และรูปปั้นงู, หรือเสือ ในอดีตเคยได้ยินว่ามีการใช้ใบกระท่อมสำหรับตั้งถวายบนด้วย (แต่ปัจจุบันไม่มีการแก้บนในลักษณะนี้แล้ว) *อนึ่ง ห้ามใช้เครื่องแก้บนที่ขัดกับศาสนาอิสลาม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ทวด	ทวดตาสอน	ทวดหลักเขต	ทวดเชนทร์ และ ทวดอุเชนทร์
ผลการศึกษาตำนาน และ รูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับทวด	เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่ เมื่อสิ้นบุญลงก็กลับชาติมาเกิดเป็นงูจงอาง คอยปกป้องหมู่บ้าน	เป็นผู้เฒ่าผู้แก่คนเล่นคาถาอาคมในพื้นที่ เมื่อสิ้นบุญลงก็กลับชาติมาเกิดเป็นงูจงอางและเสือโคร่ง คอยปกป้องหมู่บ้าน	เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่สองท่าน เมื่อสิ้นบุญลงก็กลับชาติมาเกิดเป็นงูจงอางสองตน คอยปกป้องสำนักสงฆ์และภูเขา
ผลการศึกษา อิทธิพลของทวดที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น	มีการจัดงานวันรวมญาติในช่วงวันว่างกลางเดือนเมษายนของทุกปี มีการเล่นมโนราห์ การ “บน” และการ“แก้บน”, รวมถึงมีพิธีกรรม “การเสี่ยงเซียมซี”	มีการจัดงานวันรวมญาติในช่วงวันว่างกลางเดือนเมษายนของทุกปี มีการเล่นมโนราห์ การ “บน” และการ“แก้บน”, รวมถึงมีพิธีกรรม “การเสี่ยงเซียมซี”	ส่วนใหญ่จะเป็นการ “บน” และการ“แก้บน” ตามแต่คณะของผู้ศรัทธาที่มาร่วมทำบุญกับทางสำนักสงฆ์
ผลการศึกษาการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดในพื้นที่จังหวัดตรัง	มีการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดในพื้นที่อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง	มีการกระจายตัวของอิทธิพลของทวดทั้งจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง	มีการกระจายตัวส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ตารางที่ 2 ชื่อ ลองจิจูดและละติจูดของทวดในจังหวัดตรัง

ชื่อและสัญลักษณ์	ลองจิจูด	ละติจูด
ทวดหลักเขต (Tuat_lak_ket)	99.803452	7.581766
ทวดเชน หรือทวดอุเชนทร์ ทวดลานหิน (Tuat_lan_hin)	99.640115	7.628838
ทวดตาสอน (Tuat_in_sorn)	99.592684	7.811723
ทวดตาหมอช่อง (Tuat_ta_mo_chong)	99.783977	7.537211

ภาพที่ 1 บริเวณที่ตั้งของทวดทั้ง 4 ของจังหวัดตรัง

ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าบริเวณความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการกลายร่างเป็นสัตว์ประเภท งู เสือ จะอยู่บริเวณเทือกเขา

ตารางที่ 3 ชื่อ สรุปสี่เสาวัฒนธรรมของทวดในพื้นที่จังหวัดตรัง

ทวด	ทวดตาสอน	ทวดหลักเขต	ทวดเชนทร์ และทวดอุเชนทร์
องค์วัตถุ	ประติมากรรมลอยตัว	ประติมากรรมลอยตัว	ประติมากรรมลอยตัว
องค์มติ	เชื่อกันในในพื้นที่บ้านเกาะฐาน หมู่ที่ 3 ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และในพื้นที่ใกล้เคียง	เชื่อกันในในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และพื้นที่ใกล้เคียง	เชื่อกันในในพื้นที่ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
องค์การ	พระภายในวัดเกาะฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้างแล่น ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง, วัดห้วยนาง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง, วัดหาญ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง, ชาวบ้าน และผู้มีจิตศรัทธาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจากพื้นที่อื่นๆ	ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง นายสิทธิพร ณ พัทลุง และนายอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง, ชาวบ้านในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และพื้นที่ใกล้เคียง, ชาวบ้านที่ขับรถผ่านหน้าศาลทวด ทีมงานของผู้ดูแลศาลทวด และบริษัทธาราวัญคอนสตรัคชั่น จำกัด	นายพรชัย ศรีสุข ผู้ใหญ่บ้านบ้านทุ่งจันทร์หอม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง, พระภิกษุภายในสำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเจ้าเกตุ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง, ชาวบ้านในตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง, และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ถนนตรัง - น้ำผุด ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
องค์พิธีการ	มีการ “บน” และการ“แก้บน”, รวมถึงมีพิธีกรรม “การเสี่ยงเซียมซี”	มีการ “บน” และการ“แก้บน”, รวมถึงมีพิธีกรรม “การเสี่ยงเซียมซี”	มีการ “บน” และการ“แก้บน”, ห้ามใช้เครื่องแก้บนที่ขัดกับศาสนาอิสลาม

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้กล่าวถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณทวด ในจังหวัดตรัง ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดตรัง เป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างทะเลอันดามันและอ่าวไทย มีภูเขาสลับกับท้องทุ่ง มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านลงทะเล ชาวตรังมีความเชื่อพื้นฐานเดิมเรื่องจิตวิญญาณเชื่อเรื่องผี มาถึงยุคที่มีศาสนาเข้ามาก็เชื่อเรื่องเทพเจ้า เรื่องเทวดา พุทธเข้ามาเชื่อเรื่องธรรมะ ความกตัญญู ความเมตตาคุ้มครอง ความสำนึกในบุญคุณโยงไปสัมพันธ์กับวิญญาณของบรรพบุรุษ เมื่อเจอสัตว์ร้ายตัวใหญ่ๆ เจอเสือ ก็เกิดความคิดว่าน่าจะเป็นเจ้าที่วิญญาณบรรพบุรุษมาคุ้มครองดูแลลูกหลานในสภาพที่เป็นสัตว์ร้าย แต่ไม่ทำร้ายลูกหลานก็เกิดความเชื่อเรื่องทวด ชีวิตของคนจังหวัดตรังจึงผูกพันกับปรากฏการณ์ต่างๆ ในชีวิตตลอดมา ทวดจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนจังหวัดตรังมาจนปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่แสดงออกมาในรูปของวิญญาณนิยม (Animism) ที่มีส่วนผสมของความเชื่อ (Beliefs) มานา (Mana) หรือรากความเชื่อเรื่องสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (Totemism) ซึ่งทั้งหมดนี้เชื่อว่ามีอำนาจนอกเหนือการกระทำของธรรมชาติตามแบบแนวคิดทางมานุษยวิทยา (Anthropology concept) ทั้งสิ้น อธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดแบบ Structuralism และ Totemismของ คลอด เลวี-เสตราส์ (Claude Levi-Strauss, 1969) ตามหลักมานุษยวิทยาวัฒธรรม จุดแรกจะเริ่มจาก animism (วิญญาณนิยม) คือเชื่อว่าในธรรมชาติมี animism หรือวิญญาณในธรรมชาติเสมอ โดยวิญญาณเหล่านี้จะมี manaหรืออำนาจ(พลังเหนือธรรมชาติ ให้คุณให้โทษแก่มนุษย์) ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับ Onkom (1999) ได้อธิบายเอาไว้ว่า “การเข้าใจและถือว่ามีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์อยู่ในสิ่งที่ตนนับถือ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ใหญ่ ภูเขา เป็นต้น เป็นความเชื่อที่มีมาก่อนยุคพระเวทในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กล่าวกันว่าเป็นลักษณะของ วิญญาณนิยม (animism) วิญญาณเช่นนี้เองที่สามารถจะให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้” จุดต่อมาจะอธิบายทฤษฎีและแนวคิดแบบ Structuralism ของ คลอด เลวี-เสตราส์ (Claude Levi-Strauss, 1969) ว่ามีหลัก 3 ประการคือ (1.) มนุษย์มีความเชื่อในจิตใจเป็นของตนเอง มนุษย์หลายๆคนเมื่อมีความเชื่อในแนวทางเดียวกันจะส่งผลให้เกิดความเชื่อในแบบ “องค์รวม” ภายในสังคม / ชุมชนชั้นๆ (2.) สังคม / ชุมชน จะเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมภายใน “โลก” หรือ “ชุมชนของตนเอง”โดยสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเป็น “รูปสัญลักษณ์” (3.) รูปสัญลักษณ์ ในแบบที่ คลอด เลวี-เสตราส์ อธิบายจะออกมาในแนวทาง “วิธีคิดของคู่ตรงข้าม” ซึ่งในพื้นที่ศึกษา คือ การอธิบายคู่ตรงข้ามระหว่าง คนในชุมชน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์(ที่คนในชุมชนนับถือบูชา) ซึ่งก็คือ animism และ Totemismนั่นเอง (Totemismในพื้นที่ศึกษา คือ การนับถือสัตว์ หรือพืช ว่าเป็นคนในตระกูลของตนเอง หรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเคารพบูชา / บูชาดีก็จะให้คุณ, ลบหลู่ดูหมิ่นก็จะให้โทษ)

References

Julaket, J. (1971). *Basic Anthropology*. Bangkok: Office of the National Culture Commission.

Duangwiset, N. (2017). *“Mana” Power Above Nature in Dictionary of Anthropology.* Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.

Jittham, P. (1979). *Belief.* Songkhla: Mongkon Printing.

Payomyong, M. (1993). *Thai Belief in Flok Culture: Belief*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Ronnaruen, S. (1997). *Introduction to philosophy*. Bangkok: Aksornpittaya.

Onkom, S. (1999). *Comparative religion*. Bangkok: Duangkaew.

Phongpaiboon, S. (1986). B*eliefs from religious doctrine of southerners in Southern Culture Encyclopedia 1986*. Muang Songkhla: The institute for Southern Thai Studies.

Boonchuay, A. (2001). Study the myths and beliefs about great-grandparents in the Sathing Phra Peninsula Songkhla province. Songkhla: Taksin University.

Robert K. Y. (2003). *Case Study Research Design and Methods*. (3rd ed.). London: Sage Publications Ltd.